

TƯ TƯỞNG GIÁO DỤC, KHOA HỌC CÔNG NGHỆ VÀ NHÂN TÀI THÚC ĐẨY HIỆN ĐẠI HÓA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA CỦA ĐẶNG TIỂU BÌNH

HỨA CHÍNH VĨ*

TÓM TẮT

Lý luận Đặng Tiểu Bình chứa đựng những tư tưởng phong phú về giáo dục khoa học, công nghệ và nhân tài, là nguồn lực quý giá thúc đẩy hiện đại hóa xã hội chủ nghĩa trong thời đại mới. Phát triển giáo dục xã hội chủ nghĩa, đẩy mạnh hiện đại hóa khoa học, công nghệ và bồi dưỡng con người mới là nội dung cốt lõi trong tư tưởng Đặng Tiểu Bình về giáo dục, khoa học, công nghệ và nhân tài thúc đẩy hiện đại hóa xã hội chủ nghĩa. Tạo chuyển biến mới trong giáo dục hiện đại hóa xã hội chủ nghĩa, bồi dưỡng các chuyên gia khoa học, công nghệ trình độ quốc tế và những nhân tài có trình độ cần thiết cho công cuộc xây dựng xã hội chủ nghĩa là cách tiếp cận thực tế của tư tưởng Đặng Tiểu Bình về giáo dục, khoa học, công nghệ và nhân tài.

Từ khóa: Đặng Tiểu Bình, Giáo dục, khoa học, công nghệ, nhân tài, hiện đại hóa xã hội chủ nghĩa

Nhận bài: 15/11/2024; đưa vào quy trình biên tập: 15/11/2024; duyệt đăng: 25/01/2025.

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Chủ nghĩa xã hội đặc sắc Trung Quốc (TQ) đã bước vào kỷ nguyên mới, giáo dục là nền tảng để xây dựng đất nước hùng cường, khoa học, công nghệ là yếu tố then chốt thúc đẩy tiến bộ xã hội và cải tiến sản xuất, nhân tài là nguồn lực cốt lõi để đạt được mục tiêu xây dựng đất nước giàu mạnh và đột phá về đổi mới khoa học, công nghệ. Nỗ lực phát triển giáo dục, khoa học, công nghệ và nhân tài là yêu cầu tất yếu của thời đại mới chủ nghĩa xã hội đặc sắc TQ. Chỉ bằng cách bám sát định hướng chiến lược này, mới có thể cung cấp nền tảng nhân tài vững chắc, hỗ trợ khoa học, công nghệ và bảo đảm giáo dục để xây dựng toàn diện đất nước xã hội chủ nghĩa hiện đại và hùng mạnh. Lý thuyết Đặng Tiểu Bình chứa đựng nhiều tư tưởng quý về giáo dục, khoa học, công nghệ và nhân tài.

2. ĐẶNG TIỂU BÌNH VỀ GIÁO DỤC, KHOA HỌC, CÔNG NGHỆ VÀ NHÂN TÀI THỨC ĐẨY HIỆN ĐẠI HÓA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA

2.1 Nội dung cốt lõi trong Lý luận Đặng Tiểu Bình về mối quan hệ giữa giáo dục, khoa học, công nghệ, nhân tài và hiện đại hóa xã hội chủ nghĩa

Tư tưởng về giáo dục, khoa học, công nghệ và nhân tài của Đặng Tiểu Bình thể hiện cái nhìn sâu sắc và nắm bắt khoa học về tình hình chung của công cuộc hiện đại hóa xã hội chủ nghĩa, trong đó xây dựng nền giáo dục xã hội chủ nghĩa, đẩy mạnh hiện đại hóa khoa học, công nghệ và bồi dưỡng “Bốn đặc trưng của con người mới” là những quan điểm cốt lõi.

Thứ nhất, “giáo dục xã hội chủ nghĩa”: bảo đảm hiện đại hóa xã hội chủ nghĩa

Phát triển giáo dục là trách nhiệm lịch sử và là chiến lược quốc gia quan trọng để thực hiện hiện đại hóa xã hội chủ nghĩa. Tháng 9/1977, Đặng Tiểu Bình tuyên bố: “Nếu chúng ta không tập trung vào khoa học và giáo dục, bốn (nội dung) hiện đại hóa sẽ không còn hy vọng và sẽ trở thành lời nói suông” [2, tr. 68]. Tại Hội nghị công tác giáo dục toàn quốc năm 1985, ông nói: “Trung ương đã đề xuất nỗ lực tập trung vào giáo dục, bắt đầu từ tiểu học và trung học. Đây là bước đi chiến lược. Nếu bây giờ chúng ta không đề xuất nhiệm vụ như vậy với toàn đảng, chúng ta sẽ trật mục tiêu và gánh trách nhiệm lịch sử” [3, tr. 120]. Giáo dục là trọng tâm chiến lược phát triển kinh tế quốc gia. Khi thảo luận về các ưu tiên chiến lược phát triển kinh tế quốc gia, Đặng Tiểu Bình đã chỉ rõ giáo dục là một trong số đó. Ông nói: “Nếu một vùng, một bộ chỉ tập trung vào kinh tế mà không tập trung vào giáo dục thì trọng tâm công việc ở đó sẽ không được chuyển giao tốt, hoặc việc chuyển giao sẽ không đầy đủ” [3, tr. 121]. Người lãnh đạo phải đích thân đảm trách công tác giáo dục. Ông chỉ ra rằng, “lãnh đạo lơ là giáo dục là những lãnh đạo thiếu tầm nhìn, non nớt, sẽ không thể lãnh đạo công cuộc hiện đại hóa. Lãnh đạo các cấp phải làm tốt công tác giáo dục cũng như kinh tế” [3, tr. 121].

“Ba phương diện” là phương hướng phát triển của nền giáo dục xã hội chủ nghĩa. Đặng Tiểu Bình đã chỉ rõ phương hướng phát triển nền giáo dục xã hội chủ nghĩa là “giáo dục phải hướng tới hiện đại hóa, hướng tới thế giới, hướng tới tương lai” [3, tr. 35]. Chú trọng giáo dục chính trị tư tưởng là nét đặc sắc cốt yếu của giáo dục xã hội chủ nghĩa. Đặng Tiểu Bình đã chỉ ra: “Để thực hiện bốn hiện đại hóa, cần tăng cường sâu rộng giáo dục chính trị tư tưởng trong nhân dân” [2, tr. 87]. Nội dung cụ thể của giáo dục chính trị tư tưởng bao gồm “giáo dục chính trị, giáo dục tình hướng, giáo dục tư tưởng, trong đó có quan điểm giáo dục đời sống và giáo dục đạo đức” [2, tr. 369]. Giáo dục xã hội chủ nghĩa phải gắn liền với giáo dục tri thức văn hóa. Ngay từ khi nước Cộng hòa Nhân dân Trung Hoa vừa thành lập, trong “Đề cương Báo cáo của Hội nghị Công tác Đô thị Cục Tây Nam” tháng 12/1950, Đặng Tiểu Bình đã chỉ ra rằng “chú trọng giáo dục chính trị, đồng thời chú ý đến giáo dục văn hoá cơ bản” [1, tr. 179].

Thứ hai, “hiện đại hóa khoa học, công nghệ”: chìa khoá của hiện đại hóa xã hội chủ nghĩa

Thế giới tương lai là thế giới có khoa học, công nghệ phát triển cao. Ngay từ tháng 12/1988, Đặng Tiểu Bình đã chỉ ra thế kỷ tiếp theo sẽ là thế kỷ phát triển công nghệ cao và nhấn mạnh rằng “Trung Quốc phải phát triển công nghệ cao, chiếm một vị trí trong lĩnh vực công nghệ cao của thế giới” [3, tr. 279].

Hiện đại hóa khoa học, công nghệ là chìa khoá của hiện đại hóa xã hội chủ nghĩa. Sự phát triển của khoa học, công nghệ tạo ra sức mạnh phát triển cơ bản, lâu dài và bền vững cho công cuộc hiện đại hóa xã hội chủ nghĩa. Phát triển khoa học, công nghệ là chìa khoá để

xây dựng hiện đại hóa xã hội chủ nghĩa. Vào tháng 9/1982, ông đã chỉ ra rằng, “Tôi nghĩ làm tốt công việc giáo dục và khoa học là chìa khoá” [3, tr. 9]. Khoa học ở đây không chỉ là khoa học tự nhiên mà khoa học chắc chắn bao gồm cả khoa học xã hội. Hiện đại hóa khoa học, công nghệ là chìa khoá của hiện đại hóa xã hội chủ nghĩa. Trong cuộc nói chuyện với hai đồng chí Trung ương vào tháng 5/1977, ông chỉ rõ rằng “chìa khoá của bốn hiện đại hóa là hiện đại hóa khoa học, công nghệ” [2, tr. 86].

Xây dựng hiện đại hóa xã hội chủ nghĩa không thể tách rời với hiện đại hóa khoa học, công nghệ. Đặng Tiểu Bình chỉ rõ “nghiên cứu khoa học là vấn đề lớn” [2, tr. 32], do sự phát triển của Trung Quốc không thể tách rời khoa học, công nghệ. Vào tháng 10/1986, khi gặp vợ chồng học giả người Mỹ gốc Hoa Li Zhengdao, ông đã chỉ ra rằng, “ Trung Quốc muốn phát triển, không thể làm được điều đó nếu không có khoa học” [3, tr.183]. Khảo sát ở Thâm Quyến, Chu Hải, Thượng Hải và những nơi khác, ông đưa ra kết luận quan trọng rằng, “khoa học phải được phát huy, và chỉ có dựa vào khoa học thì chúng ta mới có hy vọng” [3, tr. 370]. Mặt khác, xây dựng chủ nghĩa xã hội không thể tách rời khoa học, công nghệ. Trong bài phát biểu tại Hội nghị mở rộng Bộ Chính trị Ban Chấp hành Trung ương Đảng cộng sản Trung Quốc tháng 8/1980, ông đã chỉ ra rằng, khoa học có tầm quan trọng rất lớn đối với chủ nghĩa xã hội. Không có khoa học thì không thể xây dựng được chủ nghĩa xã hội. Vì vậy, muốn Trung Quốc phát triển thì phải phát triển tốt khoa học, công nghệ. Muốn xây dựng thành công chủ nghĩa xã hội thì cũng phải xây dựng thành công khoa học, công nghệ, như tháng 10/1982 cũng Đặng Tiểu Bình đã chỉ ra: “Sự phát triển và vai trò của khoa học công nghệ là vô tận” [3, tr. 17].

Thứ ba, “Bốn đặc trưng của con người mới”: Những người xây dựng hiện đại hóa xã hội chủ nghĩa

Nhân tài là yếu tố cơ bản để thực hiện hiện đại hóa xã hội chủ nghĩa. Trong quá trình thúc đẩy sự nghiệp hiện đại hóa xã hội chủ nghĩa ở

Trung Quốc, một số nhân tài chất lượng cao đã xuất hiện ở nhiều lĩnh vực, ngành nghề. Trong bài phát biểu tháng 2/1980, Đặng Tiểu Bình nêu rõ, trong nhiều lĩnh vực như xây dựng kinh tế, khoa học, công nghệ, văn hóa và giáo dục, có nhiều người có trình độ chuyên môn, năng lực quản lý. Một mặt, chúng ta hiểu rất rõ tầm quan trọng của nhân tài trong việc thực hiện hiện đại hóa xã hội chủ nghĩa. Ông chỉ ra rằng, “không thể đạt được hiện đại hóa bằng cách chỉ nói suông, chúng ta phải có kiến thức và nhân tài” [2, tr. 40]. Mặt khác, bất kể phát triển giáo dục hay tiến bộ khoa học, công nghệ thì phải thể hiện ở việc bồi dưỡng nhân tài. Để thực hiện hiện đại hóa xã hội chủ nghĩa, “phân tích cuối cùng phải đào tạo nhân tài” [2, tr. 70], bồi dưỡng những người tiến hành hiện đại hóa xã hội chủ nghĩa có lý tưởng, đạo đức, văn hóa, kỷ luật.

Nhân tài là chủ thể thực tiễn của công cuộc hiện đại hóa xã hội chủ nghĩa. Đặng Tiểu Bình rất coi trọng việc bồi dưỡng nhân tài, chính là vì nhân tài quyết định sự thành bại của việc xây dựng chủ nghĩa xã hội. Tại Hội nghị Nội vụ Chính phủ lần thứ 221 bàn về công tác giáo dục tháng 7/1954, Người đề xuất xây dựng chủ nghĩa xã hội “phải bồi dưỡng một số lượng lớn nhân tài mọi mặt” [1, tr. 209]. Tháng 11/1979, trong báo cáo, Người chỉ rõ, “việc gì cũng do dân làm. Nếu không có nhiều nhân tài thì sự nghiệp của chúng ta không thể thành công” [2, tr. 221]. Vì vậy, muốn sự nghiệp hiện đại hóa xã hội chủ nghĩa thành công, chúng ta phải “xây dựng đội ngũ khoa học, công nghệ lớn vừa hồng vừa chuyên” [2, tr. 91].

Phát huy tối đa lợi thế của việc kết hợp nhân tài xã hội chủ nghĩa với hệ thống xã hội chủ nghĩa. Một mặt, chúng ta phải tôn trọng và quan tâm nhân tài. Tôn trọng tri thức, tôn trọng nhân tài là cốt lõi trong tư tưởng về nhân tài của Đặng Tiểu Bình. Dù là xây dựng kinh tế hay xây dựng văn hóa, vấn đề nhân tài đều là ưu tiên hàng đầu của ông. Ông đề xuất rằng, “điều quan trọng nhất trong cải cách hệ thống kinh tế và điều tôi quan tâm nhất là nhân tài. Trong cải cách hệ thống khoa học, công nghệ,

điều tôi quan tâm nhất cũng là nhân tài” [3, tr. 108]. Mặt khác, chúng ta phải phát huy tối đa lợi thế thể chế của chủ nghĩa xã hội. Sự kết hợp giữa lợi thế về nhân tài và lợi thế về thể chế là bảo đảm quan trọng cho việc thực hiện sự nghiệp hiện đại hóa xã hội chủ nghĩa. Ông chỉ ra rằng, “một quốc gia với dân số một tỷ người đã được cải thiện về giáo dục, lợi thế to lớn về nguồn nhân lực, mà không quốc gia nào sánh được..., cùng với hệ thống xã hội chủ nghĩa tiên tiến, chúng ta chắc chắn có thể đạt được mục tiêu của mình” [3, tr. 120].

2.2

Cách tiếp cận thực tiễn của tư tưởng Đặng Tiểu Bình về giáo dục, khoa học, công nghệ và nhân tài

Đặng Tiểu Bình chỉ ra những quy luật phát triển, nguyên tắc cơ bản và yếu tố ảnh hưởng cần tuân thủ để thúc đẩy sự phát triển giáo dục khoa học công nghệ và nhân tài xã hội chủ nghĩa. Đề xuất các biện pháp cụ thể hướng dẫn xây dựng nền giáo dục, khoa học công nghệ và nhân tài xã hội chủ nghĩa, dự báo khoa học phương hướng phát triển của giáo dục khoa học, công nghệ và nhân tài xã hội chủ nghĩa.

Thứ nhất, tạo tình thế mới cho nền giáo dục của hiện đại hóa xã hội chủ nghĩa

Những vấn đề cơ bản, nguyên tắc phát triển và chính sách cơ bản của giáo dục xã hội chủ nghĩa và vấn đề cơ bản của giáo dục là vấn đề nhân tài. công tác giáo dục là không thể thiếu trong sự nghiệp hiện đại hóa xã hội chủ nghĩa. Trong một bài phát biểu, Đặng Tiểu Bình nhấn mạnh: “Chúng ta vẫn phải làm công tác giáo dục, công việc của người, công việc không bao giờ được thiếu” [3, tr. 8-9], công tác giáo dục suy cho cùng là trau dồi nhân tài. Tháng 9/1977, Đặng Tiểu Bình đã chỉ rõ trong cuộc trò chuyện với các đồng chí phụ trách Bộ Giáo dục rằng “có rất nhiều vấn đề trong giáo dục, và mục tiêu cuối cùng là sản sinh ra nhân tài” [2, tr. 40],

kết hợp giữa giáo dục và thực tiễn là nguyên tắc phát triển của nền giáo dục xã hội chủ nghĩa. Trong bài phát biểu tại Đại hội toàn quốc của Đảng cộng sản Trung Quốc vào tháng 9/1985, Đặng Tiểu Bình đề xuất rằng “giáo dục phải gắn liền với thực tiễn” [3, tr. 144]. Kết hợp giáo dục với lao động sản xuất là chủ trương cơ bản của giáo dục xã hội chủ nghĩa. Trong cuộc trò chuyện với các đồng chí phụ trách Phòng Nghiên cứu Chính trị của Quốc vụ viện vào tháng 3/1978, Đặng Tiểu Bình chỉ ra rằng, để phát triển nền giáo dục xã hội chủ nghĩa và bồi dưỡng những nhân tài có trình độ cần thiết cho công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội, chúng ta phải “thực hiện tốt hơn chính sách gắn giáo dục với xã hội lao động sản xuất” [2, tr. 170].

Sử dụng nhiều phương pháp khác nhau để thực hiện giáo dục xã hội chủ nghĩa. Đặng Tiểu Bình đã có cuộc thảo luận rất phong phú về vấn đề phương pháp giáo dục, bao gồm giáo dục tương hỗ, giáo dục thuyết phục, giáo dục lịch sử, giáo dục hiện đại hóa, v.v.. Về vấn đề giáo dục lẫn nhau, trong Báo cáo sửa đổi Điều lệ Đảng cộng sản Trung Quốc Người đề xuất rằng “quần chúng phải giáo dục lẫn nhau” [1, tr. 222]. Về vấn đề giáo dục thuyết phục, trong bài phát biểu tại Đại hội toàn quốc Đảng cộng sản Trung Quốc năm 1985, khi bàn về giải pháp cho vấn đề bầu không khí xã hội, ông đề xuất “sự cần thiết phải tiến hành giáo dục cẩn thận, chu đáo và đủ sức thuyết phục” [3, tr. 144]. Về vấn đề giáo dục lịch sử, ông chỉ ra “phải sử dụng lịch sử giáo dục thế hệ trẻ và giáo dục nhân dân” [3, tr. 206]. Về vấn đề giáo dục hiện đại hóa, trong điều kiện lịch sử lúc bấy giờ, Đặng Tiểu Bình có tầm nhìn xa đẽ ra “xây dựng các biện pháp đẩy nhanh phát triển các phương pháp giáo dục hiện đại như truyền hình phát thanh. Đây là con đường quan trọng để phát triển giáo dục nhanh chóng, hiệu quả, tiết kiệm chi phí, phải được quan tâm đầy đủ” [2, tr. 108].

Đẩy mạnh phát triển giáo dục xã hội chủ nghĩa thông qua cải cách giáo dục. “đi bằng hai chân” là chiến lược cơ bản của giáo dục

xã hội chủ nghĩa. Trong cuộc nói chuyện với hai đồng chí Trung ương vào tháng 5 năm 1977, Đặng Tiểu Bình đã tuyên bố rõ ràng rằng “giáo dục phải được thực hiện trên hai chân, chú ý vừa phổ biến vừa cải tiến” [2, tr. 40]. “Hai điểm quan trọng” là chính sách cơ bản để thúc đẩy sự phát triển nhanh chóng của nền giáo dục xã hội chủ nghĩa. Đặng Tiểu Bình đề xuất tại Hội nghị Giáo dục tháng 4/1978 rằng “để đẩy nhanh việc bồi dưỡng nhân tài và thúc đẩy cải thiện toàn bộ trình độ học vấn, chúng ta phải xem xét tập trung nỗ lực tăng cường xây dựng các trường đại học trọng điểm, các trường tiểu học và trung học trọng điểm, nâng cao trình độ học vấn và chất lượng giảng dạy của chúng càng sớm càng tốt” [2, tr. 108], “nắm cùng lúc” và “nắm cả hai” là những cách tiếp cận thiết thực nhằm đạt được sự phát triển đồng bộ về giáo dục và khoa học công nghệ xã hội chủ nghĩa. Trong cuộc nói chuyện với hai đồng chí BCHTW tháng 5 năm 1977, Đặng Tiểu Bình đã chỉ rõ “muốn nắm vững khoa học, công nghệ thì cũng phải nắm vững giáo dục” [2, tr. 40], đồng thời yêu cầu thêm “mọi tầng lớp xã hội đều phải nắm bắt khoa học, công nghệ và giáo dục” [2, tr. 41].

Thứ hai, đào tạo các chuyên gia khoa học công nghệ đẳng cấp thế giới

Mấu chốt để thực hiện hiện đại hóa xã hội chủ nghĩa là thực hiện hiện đại hóa khoa học, công nghệ. Trong bài phát biểu tại lễ khai mạc Hội nghị Khoa học Công nghệ Quốc gia tháng 3/1978, Đặng Tiểu Bình đặc biệt nhấn mạnh để đạt được bốn hiện đại hóa xã hội chủ nghĩa “tất nhiên chúng ta phải phát triển mạnh mẽ nghiên cứu khoa học và giáo dục khoa học” [2, tr. 89-90]. Phát triển khoa học công nghệ phục vụ hiện đại hóa xã hội chủ nghĩa phải kiên trì độc lập, tự chủ. Đặng Tiểu Bình chỉ ra rằng để nâng cao trình độ khoa học, công nghệ của nước ta, “chúng ta phải dựa vào nỗ lực của chính mình, phải phát triển những sáng tạo của riêng mình và phải tuân thủ chính sách độc lập, tự chủ” [2, tr. 91].

Kiên trì kết hợp bồi dưỡng nhân tài và phát huy vai trò của nhân tài. mấu chốt để

thực hiện hiện đại hóa khoa học, công nghệ là bồi dưỡng những nhân tài hiện đại. “Các hoạt động khoa học cũng cần có một nhóm các nhà khoa học xuất sắc” [3, tr. 96]. Điều này có nghĩa là chìa khoá cho khoa học, công nghệ nằm ở nhân tài. Như Đặng Tiểu Bình đã nói: “Trong việc cải cách hệ thống khoa học và công nghệ, điều tôi quan tâm nhất là nhân tài” [3, tr.110]. Về vấn đề bồi dưỡng nhân tài khoa học, công nghệ phục vụ hiện đại hóa xã hội chủ nghĩa, Người đặt ra mục tiêu đào tạo rõ ràng là “bồi dưỡng đội ngũ chuyên gia khoa học, công nghệ đẳng cấp thế giới” [3, tr. 95]. Đồng thời, ông nhấn mạnh tầm quan trọng của giới trẻ đối với sự phát triển của khoa học, công nghệ trong tương lai, ông cho rằng “tương lai của khoa học nằm ở tuổi trẻ” [3, tr. 95], cần chú ý đến việc bồi dưỡng các tài năng khoa học, công nghệ trong giới trẻ. Làm thế nào để phát huy đầy đủ vai trò của nhân tài khoa học, công nghệ là một trong những vấn đề lớn nhằm thúc đẩy sự phát triển của khoa học, công nghệ xã hội chủ nghĩa. Trong cuộc trò chuyện với các đồng chí chịu trách nhiệm của Ủy ban Kiểm tra Kỷ luật Nhà nước vào tháng 10/1982, Đặng Tiểu Bình đã chỉ ra: “Việc sử dụng nhân lực khoa học, công nghệ của đất nước và sử dụng họ một cách hợp lý là một vấn đề lớn” [3, tr. 16]. Vì vậy, để thúc đẩy sự phát triển nhanh chóng của khoa học, công nghệ xã hội chủ nghĩa, chúng ta phải “phát huy mạnh mẽ tinh thần cách mạng của đội ngũ cán bộ khoa học, công nghệ và các nhà giáo dục” [2, tr. 89-90].

Đẩy mạnh phát triển hiện đại hóa khoa học, công nghệ với nền giáo dục hiện đại hóa. Đặng Tiểu Bình xuất phát từ quan điểm bản chất của chủ nghĩa xã hội là giải phóng và phát triển lực lượng sản xuất, một mặt, thông qua sự hiểu biết khoa học về quy luật phát triển của lực lượng sản xuất xã hội chủ nghĩa đương thời và nắm bắt chính xác đặc điểm của thời đại, Người đã đưa ra kết luận “khoa học, công nghệ là lực lượng sản xuất hàng đầu”. Mặt khác, qua nhận thức đúng đắn về mối quan hệ biện chứng giữa công cuộc xây dựng hiện đại hóa, khoa học, công nghệ và

giáo dục, đề xuất giáo dục là nền tảng của công cuộc hiện đại hóa xã hội chủ nghĩa, phải đặt vào vị trí chiến lược ưu tiên phát triển. Đồng thời, rõ ràng chất lượng giáo dục và hiệu quả giáo dục là điều kiện tiên quyết cho sự phát triển nhanh chóng của khoa học, công nghệ. Ông chỉ ra: “Sự phát triển nhanh chóng của nền kinh tế và công nghệ hiện đại đòi hỏi phải nâng cao nhanh chóng chất lượng và hiệu quả giáo dục, đòi hỏi chúng ta phải tiếp tục có những bước phát triển mới về nội dung và phương pháp tích hợp giáo dục, sản xuất và lao động” [2, tr.107].

Thứ ba, bồi dưỡng nhân tài có trình độ cần thiết cho hiện đại hóa xã hội chủ nghĩa

Những nguyên tắc cơ bản về bồi dưỡng, tuyển chọn, phát huy và chiêu mộ nhân tài. Trước hết, phải tuân thủ nguyên tắc cơ bản là “giỏi phát hiện nhân tài, đoàn kết nhân tài và sử dụng nhân tài” [3, tr. 109]. Về tiêu chuẩn phát huy nhân tài. Trong bài phát biểu tại cuộc họp mở rộng Bộ Chính trị Ban Chấp hành Trung ương Đảng cộng sản Trung Quốc vào tháng 8/1980, Đặng Tiểu Bình đề xuất rằng chúng ta nên mạnh dạn phát huy và sử dụng những “tài năng có kiến thức chuyên môn và kinh nghiệm thực tế” [2, tr. 323], quan trọng hơn là từ bỏ những phương pháp truyền thống cũ, đổi mới tư duy trau dồi nhân tài. Về việc bồi dưỡng và tuyển chọn nhân tài, người đã nhiều lần nhấn mạnh rằng có thể có ngoại lệ. Ví dụ, vào tháng 9/1977, Đặng Tiểu Bình đã đề xuất trong cuộc nói chuyện với các lãnh đạo chủ chốt của Bộ Giáo dục rằng chúng ta nên chú ý phát hiện nhân tài và học cách chọn nhân tài, tuyển chọn nhân tài có thể “Phá vỡ các quy tắc cũ”, “Có thể thuê người ngoài quy tắc” [2, tr. 223]. Đặng Tiểu Bình tại lễ khai mạc Hội nghị Khoa học Quốc gia tháng 3/1978 nhấn mạnh: “Về vấn đề nhân tài, phải đặc biệt chú trọng đến nhu cầu phá bỏ những quy ước để phát hiện, tuyển chọn và bồi dưỡng những tài năng kiệt xuất” [2, tr. 95].

Tiêu chuẩn chất lượng và người đào tạo nhân tài xã hội chủ nghĩa. Trong bài phát biểu

tại Hội nghị Công tác Giáo dục Quốc gia tháng 4/1978, Đặng Tiểu Bình nhấn mạnh: “Trường học của chúng ta là nơi bồi dưỡng nhân tài cho công cuộc xây dựng xã hội chủ nghĩa” [2, tr. 103], nêu rõ tiêu chuẩn chất lượng bồi dưỡng nhân tài, đó là, như chủ tịch Mao Trạch Đông nói về đạo đức, trí tuệ, thể dục đều phát triển, trở thành những người lao động có học thức, có ý thức xã hội chủ nghĩa. Mặt khác, Nhà giáo là người chủ yếu đào tạo nhân tài xây dựng chủ nghĩa xã hội. Trong bài phát biểu tại Hội nghị Công tác Giáo dục Quốc gia, Đặng Tiểu Bình đã chỉ ra: “mỗi trường học đều có thể bồi dưỡng những nhân tài có trình độ xây dựng xã hội chủ nghĩa, chìa khóa để đào tạo người lao động phát triển toàn diện về đạo đức, trí tuệ, thể chất, ý thức xã hội chủ nghĩa và văn hóa chính là nhà giáo” [2, tr. 108].

Tạo điều kiện thể chế để tổ chức và huy động nhiệt huyết nhân tài. Đặng Tiểu Bình trong cuộc nói chuyện với người đứng đầu Ủy ban Kiểm tra Kỷ luật Nhà nước vào tháng 10/1982 đã chỉ rõ: “Chúng ta không phải không có nhân tài. Vấn đề là liệu chúng ta có thể tổ chức và sử dụng tốt họ, huy động nhiệt tình của họ và phát huy hết khả năng chuyên môn của họ” [3, tr. 17]. Về việc phát huy tối đa vai trò của nhân tài, Đặng Tiểu Bình nhấn mạnh: “Phân tích cuối cùng là phát huy lòng chủ động” [2, tr. 232]. Mặt khác, tạo điều kiện thể chế thuận lợi cho sự phát triển của nhân tài. Đặng Tiểu Bình đã chỉ ra trong lời chúc mừng Đại hội Văn học Nghệ thuật Trung Quốc lần thứ IV vào tháng 10/1979: “Chúng ta không chỉ từ tư tưởng mà còn từ chế độ làm việc, tạo ra những điều kiện cần thiết cho sự hạn chế và phát triển của nhân tài kiệt xuất” [2, tr. 213]. Ví dụ, có thể khám phá các cơ chế khuyến khích mới về việc đánh giá chức danh nghề nghiệp cũng như tăng lương và phúc lợi. Nhân tài là yếu tố hỗ trợ quan trọng cho việc thực hiện công cuộc hiện đại hóa xã hội chủ nghĩa “Chìa khóa thành công hay thất bại của công cuộc hiện đại hóa xã hội chủ nghĩa là liệu có thể phát hiện và sử dụng nhân tài hay không” [3, tr. 92]. Vì vậy, chúng ta phải “nuôi dưỡng hàng trăm triệu nhân tài ở

mọi cấp độ, chủng loại”, “chỉ khi nhân tài tiếp tục tuôn chảy thì sự nghiệp của chúng ta mới có hy vọng” [3, tr. 18].

3. KẾT LUẬN

Tư tưởng của Đặng Tiểu Bình về Nhân tài Khoa học và Công nghệ, Giáo dục tiếp thu tinh hoa tư tưởng của văn hóa Trung Hoa về Nhân tài Khoa học và Công nghệ Giáo dục, kế thừa Tư tưởng của Đảng về Nhân tài Khoa học và Công nghệ Giáo dục, bao gồm kế thừa và phát triển Tư tưởng Mao Trạch Đông về Phát triển toàn diện Giáo dục, “ Hai trăm tư tưởng về khoa học, công nghệ và văn hóa, và tư tưởng “đỏ và chuyên gia” về tài năng. Tổng kết những bài học lịch sử trong công tác giáo dục nhân tài khoa học công nghệ, phá bỏ xiềng xích tư tưởng, xây dựng cách tiếp cận thực dụng, điều chỉnh hệ thống tuyển sinh, mở lại cánh cửa các trường cao đẳng, đại học. Đặng Tiểu Bình cho rằng “giáo dục xã hội chủ nghĩa” là sự đảm bảo cho quá trình hiện đại hóa xã hội chủ nghĩa và phát triển giáo dục là trách nhiệm lịch sử và chiến lược quốc gia. Ông nhấn mạnh “ba khía cạnh” và “phục vụ sự phát triển của nền kinh tế quốc dân” là phương hướng và nguyên tắc phát triển. giáo dục xã hội chủ nghĩa, đặc biệt chú trọng giáo dục tư tưởng, chính trị là nét đặc sắc, cốt yếu của giáo dục xã hội chủ nghĩa. “Hiện đại hóa khoa học và công nghệ” là chìa khoá của hiện đại hóa xã hội chủ nghĩa. “Tứ dân mới” là người xây dựng hiện đại hóa xã hội chủ nghĩa. Nhân tài là nhân tố cơ bản thực hiện hiện đại hóa xã hội chủ nghĩa. Đặng Tiểu Bình nêu rõ quy luật phát triển

cần tuân theo để thúc đẩy sự phát triển của nhân tài khoa học công nghệ giáo dục xã hội chủ nghĩa, tạo thế mới cho nền giáo dục của dân tộc Trung Hoa, nhấn mạnh những vấn đề cơ bản, nguyên tắc phát triển và chính sách cơ bản của giáo dục xã hội chủ nghĩa, và đã sử dụng nhiều phương pháp khác nhau để thực hiện giáo dục và giáo dục xã hội chủ nghĩa. Để bồi dưỡng các chuyên gia khoa học và công nghệ đẳng cấp thế giới và phát triển độc lập các chủ trương khoa học và công nghệ, chúng ta phải tuân thủ các nguyên tắc độc lập, tự chủ, kết hợp giữa nuôi dưỡng nhân tài và phát huy tối đa vai trò của nhân tài, thúc đẩy sự phát triển. hiện đại hóa khoa học công nghệ với nền giáo dục hiện đại, tích cực tạo mọi điều kiện để bồi dưỡng nhân tài có trình độ xây dựng hiện đại hóa.

TÀI LIỆU TRÍCH DẪN

1. Đặng Tiểu Bình (1983): *Tuyển tập, tập 1*, Nxb. Nhân dân.
2. Đặng Tiểu Bình (1983): *Tuyển tập, tập 2*, Nxb. Nhân dân.
3. Đặng Tiểu Bình (1983): *Tuyển tập, tập 3*, Nxb. Nhân dân.

